

Waterwegcentrum: duizenden duinbewoners bedreigd?

KARIN OBDEIJN

De Kapittelduinen bij Hoek van Holland vormen een bijzonder natuurgebied. Ze herbergen maar liefst 59 beschermde en bedreigde planten- en diersoorten, zo blijkt uit de gegevens die Peter Hoogervorst verzamelde in Bijzondere duinnatuur in Hoek van Holland.

Peter Hoogervorst is voorzitter van de afdeling Waterweg-Noord van de KNNV. Hij weet het gebied op zijn waarde te schatten, maar dat geldt lang niet voor alle bezoekers die er komen: "De hardloper maakt er wekelijks zijn rondje en de hondenbezitter laat er zijn hond uit. De natuurwaarden van de Kapittelduinen zijn alleen bij een kleine groep natuurliefhebbers bekend. Dat is jammer voor de bewoners en recreanten, die niet half weten hoe mooi hun achtertuin is. Daardoor zijn ze zich ook niet bewust van wat er dreigt te verdwijnen als de plannen voor het Waterwegcentrum worden uitgevoerd." Hij legt het nog maar eens uit: "De gemeente Rotterdam wil een deel van het gebied opofferen om meer toeristen te trekken. Op een gebied van pakweg 55 hectare zijn 1100 luxe woningen en allerlei horecagelegenheden gepland, die van Hoek van Holland een eigentijdse badplaats moeten maken. De bestaande spoorlijn zal worden doorgetrokken tot aan het strand en er zijn plannen voor een nieuwe zeekering die de nieuwe bebouwing moet beschermen. De KNNV heeft zo haar bedenkingen tegen de plannen en wilde daarom graag in beeld brengen wat de natuurwaarde van het gebied is."

Kennis gebundeld

Dus werd besloten alle beschikbare kennis over de planten en dieren in het gebied op te sporen en te bundelen. Daarbij beperkte hij zich tot het aaneengesloten duingebied langs de kust van Hoek van Holland. "We hebben als KNNV weliswaar veel kennis in huis, maar er waren ook witte vlekken. Daarom hebben we de soortenlijsten van onze eigen specialisten aangevuld met gegevens uit landelijke databestanden en van andere deskundigen. Daarmee ontstond een goed overzicht van de planten, zoogdieren, broedvogels, amfibieën, reptielen, libellen, dag-

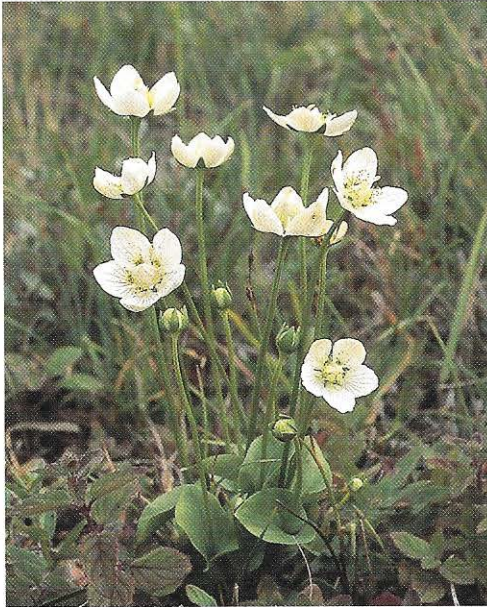
vlinders, sprinkhanen, mossen, korstmossen en paddestoelen die in de periode 1991-2001 in het gebied aangetroffen zijn."

Vervolgens beoordeelde Hoogervorst of de gevonden planten- en diersoorten zeldzaam of kwetsbaar zijn. "Met alleen een lijst van soorten ben je er niet. Je moet weten of er beschermde soorten voorkomen en hoe het beheer van het gebied daarop afgestemd kan worden. We wisten dat de Kapittelduinen veel variatie kennen in zoete en brakke milieus en verschillen in reliëf. Maar we waren verrast over de rijkdom. Het gebied kent een grote biodiversiteit en er leven maar liefst 59 beschermde en bedreigde soorten planten en dieren!"

De Kapittelduinen

Het gebied is in de loop der eeuwen ontstaan op zogeheten haakwallen. Dat zijn zandplaten die zich in de mond van de Maas en de Rijn steeds verder naar het zuiden hebben verplaatst. Tussen de zandplaten lagen uitgestrekte gebieden met krekens en kwelders die nog regelmatig door zee- of rivierwater werden overspoeld. Een groot deel van deze haakwallen is de afgelopen eeuwen in zee verdwenen of ontgonnen voor de bouw van woningen of omdat de grond in gebruik werd genomen voor akkerbouw en glastuinbouw. Na de aanleg van de Nieuwe Waterweg, Europoort en de Maasvlakte resteren van het oorspronkelijke haakwallenlandschap alleen nog de Kapittelduinen.

Juist de combinatie van verschillende milieus en de afwezigheid van waterwinning maken het gebied uniek. De Kapittelduinen kennen een grote rijkdom aan planten- en diersoorten door de variatie in zoete en zilte omstandigheden, door de verschillen in reliëf en doordat er natte en drogere duinen naast elkaar voorkomen.

Parnassia is een van de beschermde planten (NB-wet) die voorkomt in het plangebied van het waterwegcentrum (foto: Hans Schouten).

Hij vervolgt: “Het rapport maakt duidelijk dat de Kapittelduinen duizenden bijzondere bewoners tellen, wier leefgebied bedreigd wordt als het Waterwegcentrum er komt.” Hij benadrukt dat niet alleen op de bouwlocatie zelf dieren en planten hinder ondervinden van de plannen.

“Verstoringen in de waterhuishouding en de invloed van grotere aantallen bezoekers zullen zich veel verder uitstrekken. Het is nog niet duidelijk hoeveel nieuwe recreanten het Waterwegcentrum

zal trekken, maar ik maak me grote zorgen over de gevolgen van de plannen voor het gebied.”

Beschermde bewoners

Er komen in de Kapittelduinen zeven diersoorten voor, die zo kwetsbaar zijn dat ze volgens de Europese wet op bijzondere bescherming mogen rekenen, weet Hoogervorst. “Het leefgebied van de Zandhagedis en de Rugstreepdier moet strikt beschermd worden op grond van de Habitatrictlijn. De aanwezigheid van de Zandhagedis is opmerkelijk, omdat in een landelijk onderzoek in 1999 nog werd aangenomen dat het dier hier niet meer voorkwam. Nu blijkt dat hij sinds 1998 vijftien keer is waargenomen in de Kapittelduinen. Daar zullen de plannenmakers dus rekening mee moeten houden. Duinbehoud vocht al twee keer met succes bouwplannen aan waarin geen rekening was gehouden met de aanwezigheid van deze

Het leefgebied van de Zandhagedis moet strikt beschermd worden op grond van de Habitatrictlijn (foto: Frits van Daalen).

beschermde diersoort.” Een andere bewoner die bij de plannen niet over het hoofd gezien mag worden is de Rugstreepdier. Die komt hier in groten getale voor, in totaal leven er naar schatting zes- tot achtduizend van deze padden in het gebied. Ook de vijf soorten vleermuizen die hier hun voedsel vinden of de winter doorbrengen in de bunkers hebben een Europese beschermde status.

Beheren om te behouden

Sommige beschermde organismen spreken minder tot de verbeelding, zoals het Zilvermosschijfje, een paddestoeltje van slechts 2 millimeter. Het gebied is verder bijzonder rijk aan planten, meer dan vierhonderd soorten zijn hier geteld, waaronder het zeer zeldzame Laksteeltje en het Geelhartje. Minder talrijk is het aantal broedvogels, dat zijn er ongeveer vijftig. Met name vogels die normaal gesproken in open duinen en in natte duinvalleien voorkomen ontbreken hier opvallend vaak. Ook typische duinvlinders zijn vrijwel afwezig. Hoogervorst wijt dat vooral aan de ongeremde groei van de Duindoorn en Vlier. Die is hem een doorn in het oog: “Als je daar niets aan doet ontstaat er een ondoordringbaar struikgewas. Daardoor worden de resterende open delen meer belopen door mensen en dieren en dat is funest voor de vogelstand. Vooral vogels die op de grond broeden hebben daaronder te lijden. Dit pleit voor een goed beheersplan en een betere zonering van de bezoekers in het duingebied.”

Daarbij komen de gegevens uit het KNNV-rapport goed van pas. “Aan de hand van onze lijsten kunnen de groene mensen beheersplannen opstellen voor de verschillende onderdelen van de Kapittelduinen. Want anders raakt het gebied steeds meer van zijn kwaliteiten kwijt. En dat was voor mij een belangrijke drijfveer om dit rapport te maken. We moeten enerzijds de bedreigingen onderkennen en anderzijds met elkaar de kansen die er zijn voor verdere ontwikkeling van natuur zo goed mogelijk benutten. Ik ben ervan overtuigd dat wij daar met dit rapport een goede basis voor gelegd hebben.”

Een uitgebreide lijst van alle gevonden soorten is te vinden op de website van de KNNV: www.knnv.nl

HET RAPPORT (PRIJS € 8,50) IS TE BESTELLEN BIJ PETER HOOGERVORST (PHOOG@KABELFOON.NL).